

**ТАЛАБАЛАР ИЖТИМОЙ ФАОЛЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА
ФАЦИЛИТАТОР ВА ТЬЮТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ ВА
АМАЛГА ОШИРИШ УСЛУБЛАРИ**

DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.4.4.028>

Зияева Махбуба Фазлидиновна,

*Жиззах политехника институти Архитектура ва қурилиш факультети
Ўзбек тили ва адабиети кафедраси катта ўқитувчиси*

Мазкур мақолада талабалар ижтимоий фаоллигини такомиллаштиришида фацилитатор ва тьюторлик фаолиятини ташкил қилиш ва амалга ошириш услублари илмий назарий жиҳатдан ёритиб берилган. Шунингдек мақолада Олий таълим тизимида талабаларда ижтимоий фаоллик, ўз-ўзини бошқариш кўникмалари, муомала ва ахлоқ маданияти, юқори интизомга эга демократик жамият фуқаросини тарбиялаш масалаларига урғу бериб ўтилган.

Калит сўзлар: ижтимоий фаоллик, талаба, фацилитатор, тьютор, фаолият, ижтимоийлаштириш воситалари, объектив эҳтиёж, модерация, супервизия, методик таъминот, узлуксиз таълим, инновацион жараён, таълим, тарбия, ижтимоий муҳит.

**МЕТОДЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ФАЦИЛИТАТОРСКОЙ
И ТРЮТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ
СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ**

Зияева Максбуба Фазлидиновна,

*Джиззакский политехнический институт, архитектурно-строительный факультет
Кафедра узбекского языка и литературы
Старший преподаватель*

В данной статье дается научно-теоретическое обоснование методов организации и осуществления фасилитаторской и тьюторской деятельности по повышению социальной активности студентов. В статье также акцентируются вопросы социальной активности, навыков самоуправления, культуры поведения и этики у студентов в системе высшего образования, воспитания гражданина высокодисциплинированного демократического общества.

Ключевые слова: социальная активность, студент, фасилитатор, тьютор, активность, средство социализации, объективная потребность, модерация, надзор, методическая поддержка, непрерывное образование, инновационный процесс, образование, воспитание, социальная среда.

**METHODS OF ORGANIZING AND IMPLEMENTING FACILITATION AND
TRUTERS ACTIVITIES TO IMPROVE SOCIAL ACTIVITY OF STUDENTS**

Ziyaeva Maksbuba Fazlidinovna,

*Jizzakh Polytechnic Institute, Faculty of Architecture and Civil Engineering
Department of Uzbek language and literature
Senior Lecturer*

This article provides a scientific and theoretical substantiation of methods for organizing and implementing facilitator and tutor activities to increase the social activity of students. The article also focuses on the issues of social activity, self-management skills, culture of behavior and ethics among students in the higher education system, education of a citizen of a highly disciplined democratic society.

Key words: social activity, student, facilitator, tutor, activity, means of socialization, objective need, moderation, supervision, methodological support, continuous education, innovation process, education, upbringing, social environment.

Педагогик адабиётлар таҳлиliga кўра ижтимоий фаоллик шахс фаолиятининг муҳим томонларидан биридир. У шахснинг жамият ва жамоа ишларидаги иштирокида намоён бўлади, маълум даражада сиёсий ва ахлоқий ўзликни англашга асосланади. Инсоннинг ижтимоий мослашуви унинг билишга бўлган объектив эҳтиёжи жараёнида пайдо бўлади. [2;]

Ижтимоий фаолликни тарбиялаш – бу нафақат жамоат ишларида иштирок этиш даражасининг ошиши, балки ёшларнинг ахлоқий йўналганлигини аниқловчи мотивларнинг шаклланиши ҳамдир. Талабалар жамоаси ва унинг ҳар бир аъзосида жамият ва замон талабларига жавоб берадиган ижтимоий муносабат–тажриба тўплашни шакллантириш фаолликнинг асосий педагогик-психологик шарт-шароитлари ҳисобланади.

Хўш ижтимоий фаоллик нима? Неонологик ёндашув асосида талабалар ижтимоий фаоллигини шакллантириш тамойиллари нималардан иборат?

Талабалар ижтимоий фаоллигини шакллантириш — фаоллик ва ташаббусни, ҳамкорлик, бирлик воситаларини ривожлантиришни назарда тутса, ижтимоийлашув жараёни ёш авлодни миллий ва ижтимоий- маданий қадриятлар орқали умуминсоний маънавий қадриятларга, инсон ҳуқуқларини таъминлашга кўникишлари маъносини беради. Бу концепция бой тарихий, маданий, маънавий, педагогик, ижтимоий анъаналар билан биргаликда, таълим соҳаси ривожидида пойдевор бўлиб хизмат қилиши шубҳасиз. [1;]

Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, Олий таълим тизимида талабаларда ижтимоий фаоллик, ўз-ўзини бошқариш кўникмалари, муомала ва ахлоқ маданияти, юқори интизомга эга демократик жамият фуқаросини тарбиялаш;

— ижтимоий фаол шахсни жамият ишлаб чиқаришнинг асосий шarti сифатида шакллантириш, ҳар бир фуқарони ҳаётнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий соҳаларида иштирок этиши;

— шахсни ижтимоийлаштириш воситалари сифатида демократиялаштириш, инсонпарварлик тамойилларини амалга ошириш муҳим аҳамият касб этади.

Шу ўринда биз ижтимоий фаоллик деганда талабаларнинг чет тилларини, компьютер технологиялари, IT –дастурларини ўрганиб ривожланган мамлакатлар меҳнат бозоридида ўз ўрнига эга бўлиши масалаларига алоҳида урғу бериб ўтмоқчимиз.

Сир эмаски, чет тилларини ўрганишга бўлган талаб кундан кунга ортиб бормоқда. Биламизки, жаҳонга юз тутган илғор давлатлар меҳнат бозорининг асосий талаби – чет тилида бемалол мулоқот қила оладиган, компьютер технологияларидан хабардор ва инновацион ғояларга бой ҳамда ўз услубига эга кадрлардир.

Олий таълим тизимида педагогик неология асосида талабалар ижтимоий фаоллигини такомиллаштириш асосий мақсади – талабаларнинг кўп маданиятли дунёда кундалик, илмий ва касбга оид соҳалардаги ижтимоий фаоллигини ошириш, илмий назарий жиҳатдан таълим тарбия жараёнидаги талабалар иштирокини тубдан ислоҳ қилиш муҳим педагогик аҳамият касб этади.

Шуни алоҳида таъкидлаш ўринлики, жаҳон тажрибаси ахборот -коммуникация технологиялари ва Интернетнинг таълим соҳасига кенг кириб келиши таълим хизматларининг глобаллашуви учун ҳам катта йўл очмоқда

Энди, мавзумиз моҳиятини ёритишга хизмат қиладиган модерация, супервизия, фасилитация, тьюторлик ўзи нима? саволига тўхталиб ўтамиз. Биз илмий изланишларимиз давомида мазкур тушунчанинг қисқача мазмунини келтириб ўтишни лозим топдик.

–модерация педагогларнинг ички салоҳиятини рўёбга чиқаришга йўналтириладиган фаолиятдир. Модерация негизида эркин мулоқот муҳитини ташкил қилиш, ўзаро фикр алмашиш, ходимнинг ички салоҳияти эвазига керакли ечимларга олиб келувчи мулоҳазалар юритишга кўмаклашувчи махсус технологиялардан фойдаланилади [54; 35-б.].

–супервизия педагогларнинг иш жараёнида доимий ҳамкорликда бўлган, уларнинг касбий ҳаракатлари ва ҳуқуқларини тушунадиган, таҳлил қиладиган, англай оладиган тажрибали, махсус тайёргарликдан ўтган ҳамкасбларидан тизимли равишда мунтазам маслаҳатлар олиб туришларига асосланади. Шу билан бирга супервизорлик кўмаклашувчи

ва кузатувчи техника сифатида педагогнинг касбий фаолиятини ўзлаштириш ҳамда касбий такомиллаштириш йўналишини лойиҳалаштириш жараёнида шаклланидиган тажрибасига ҳам таянади.

–тьюторликка талабаларнинг иқтидори, қобилияти ва қизиқишларига қараб ўқиш фаолиятини индивидуаллаштириш, индивидуал таълим йўналишини белгилаш ва уни амалга оширишга қўмаклашиш, бу жараёнда ўқитишга доир ҳамда ижтимоий шароитлар яратиш сифатида қаралади.

–фасилитация педагог фаолиятининг ҳамкасби фаолиятига рағбатлантирувчи таъсирини ифодалайди. Унинг асосида талабалар шахсига ҳурмат ҳамда таълим мазмунини мустақил танлаш ҳуқуқи ва эркинлиги ётади. [3;4;]

Манбаларга таяниб фацилитатор тушунчасини кенгроқ таҳлил қилиб ўтадиган бўлсак, бу тушунча классик психолог Карл Роджерс томонидан фанга киритилган. Инглизча сўз “facilitate” – “енгиллатмоқ, ҳамкорлик қилмоқ” деган маъноларни англатади. Демак, ўқитувчининг асосий вазифаси енгиллатиш ва шу билан бир вақтда ўқув-билув фаолиятини стимуллаштириш, яъни гуруҳда зарур интеллектуал ва ҳиссий муҳитни, психологик қўллаб-қувватлаш муҳитини яратиш бўлиб ҳисобланади.

1. Фацилитацияда терапевтик ва психологик кўрсатмалар орқали иш олиб бориш (Г.Т. Баретт);

2. Фацилитацияда талабаларда мустақил фикрлашни ривожлантириш орқали иш олиб бориш (Ф. Эмер);

3. Фацилитациядоталабалар орасида ўзаро ижобий шахсий муносабатларни шакллантириш орқали иш олиб бориш (Р. Шмак);

4. Фацилитацияда синегретик (янгича альтернатив) ва акмеологик (психофизиологик) ёндошувлар орқали иш олиб бориш (Р.С. Динмухаметов);

5. Фацилитацияда психологик, интегратив ва индивидуаль иш олиб бориш (И.В. Жижина); [8;]

Хулоса қилишимиз мумкинки, ўқитувчи фацилитатор ва тьютор – талабалар ижтимоий фаоллигини такомиллаштириш жараёнининг асосий субъекти. Фацилитация ўқитувчидан ўз устида турли йўналишдаги ишларни талаб қиладиган мураккаб педагогик жараёндир. Бу хусусдаги кўпгина тадқиқотларга назар ташланганда асосан қуйидаги йўналишлардаги ишларни кузатиш мумкин бўлади:

Қандай услуб бўлишидан қатъий назар ўқишни фацилитациялаш

К. Роджерс фикрича “бу бизнинг яшашни ўрганишимиз ва талабаларни унга ўргатишдан иборатдир”. XX аср ва ундан олдинги даврларда керакли билимларни “талабаларга етказиш” таълимда асосий мақсадлардан бири бўлган бўлса, ҳозирги даврда бу ўз ўрнини керакли билимларни “талабалар ўзлари излаб топиб олишига” бўшатиб бергандир. Бу айниқса репетиторлик таълимида яққол кўзга ташланади. [5;]

Ҳозирги фацилитистик талаблар жуда мураккаб ва турли - тумандир. Шу сабабли ҳозирда талабалар ижтимоий фаоллигини оширишда ўқитувчи тушунчасини фацилитист тушунчаси билан параллель ва ҳатто унинг ўрнида ишлатишга бўлган интилишлар кўзга ташланади. Унда ўқитувчидан қуйидагилар талаб қилинади:

-талабалар билан самимий ва ҳаққоний инсоний муносабатларни ўрнатиш;

-талабалар билан муносабатда “юқорида турувчи бошлиқ” муносабатидан воз кечиш;

-талабаларнинг ички имкониятларига ишониш, уларни очик тасдиқлаш ва рағбатлантириш;

-талабани у ўйлаганидек тушунишга ҳаракат қилиш ва унинг ички дунёсига кира олиш;

-талаба шахсига тегиб кетадиган баҳо беришдан сақланиш.

Фацилитация ўзига хос бир жараёндир. Унинг ўзига хослиги шундаки фацилитация маълум бир даражада психотерапевтика ишларига ўхшаб кетади. Чунки бунда талаба ўзининг ичидаги бор имкониятларини эркин намоён қилади. Шу сабабли ҳам аксарият ҳолларда бу соҳада талабалар билан ишлашда аниқ мақсадга йўналтирилган психотерапевтик амалиётлардан кенг қўлланилади. Бунда асосан қуйидагилар

бажарилишига эътибор қилинади:

- талабани бор борида қандай бўлса шундай қабул қилиш;
- талабани ҳар томонлама тушунишга ҳаракат қилиш;
- талабадаги ички интилишлар ва унга яраша бўлган имкониятларни аниқлаб олиш;
- талаба имкониятларини маълум бир даражада амалга оширишга қўмаклашиш;
- талабадаги иккиланиш, кўрқиш, ҳайқиш ва бегонасираш каби ҳислар таъсирини минимал даражага олиб келиш;
- талабага очик ҳолисона муносабатда бўлиш;
- талабанинг шахс сифатида ўзини тўлақонли ҳис этишига имкон яратиш.

Фацитивлик кўникмалар аста-секинлик билан шаклланиб боради. Унда дастлаб оддий ўқитувчи муносабатлари кўзга ташланса, кейинчалик фаол ўқитувчи ва сўнгги босқичда ижодкор ўқитувчи кўникмалари шаклланиши кузатилади. Уни эса қуйидаги асосларда кўриш мумкин бўлади:

–ўз касбини юксак даражада қадрлаш ва уни энг ноёб шахсий кадрият сифатида кўриш;

- касбий фаолияти давомида ўз устида тинимсиз изланиш олиб бориш;
- касб талабларига мос келадиган ижобий жиҳатларни ривожлантириб бориш;
- талабалар билан ҳамкорликнинг турли қизиқарли вариантларини ишлаб чиқиш;
- фацитивликни таълим жараёнининг ажойиб бир феномени эканлигини англаб етиш.

Талабалар билан фацитив тарзда ижтимоий фаоллигини оширишда қуйидагиларни назардан кочирмаслик керак бўлади:

–талабалар умумий психологиясининг ўзига хослигини англаб етиш (талабаларнинг хатти – ҳаракатлари, қилаётган ишлари, интилишлари, гаплари ва қизиқишларига катта одамлар каби эмас, балки талабалар сингари қараш ва.ҳ.к.з.);

–талабалар индивидуал психологиясининг ўзига хослигини англаб етиш (талабанинг катта – кичиклиги, темпераменти, характери, хотираси, ишлаш кўникмаси, нерв – сезгисининг ўзига хослиги, соғломлик даражаси ва.ҳ.к.з.);

–талабани қуршаб турган ижтимоий муҳитнинг таъсирларини илғай олиш (оила муҳити, университет муҳити, маҳалла муҳити, жамият муҳити);

–ёш талабанинг имкониятларини кўра олиш (жисмоний, ақлий, ахлоқий, эстетик имкониятлари);

–талабанинг ўз тенгқурлари орасидаги статусини аниқлаш (лидер, ёрдамчи, ижрочи кул ёки ажратиб қўйилган бегона);

–талабанинг катталар орасидаги статуси (эркатой, дастёр ишчи, шумлик объекти, ўз гапини ўтказувчи тиран ва.ҳ.к.з.);

–талабаларда бировларга нисбатан муносабатларда бўлган салбий жиҳатларни кўра билиш ва уларни бартараф этишга ҳаракат қилиш (кўрқув, ишончсизлик, ғазаб, нафрат, сохталик, бепарволик, бегонасираш қайсарлик, гапга қулоқ солмаслик, ишёқмаслик, нарсাপарастлик, исрофгарлик ва.ҳ.к.з.);

–талабаларда бировларга нисбатан муносабатларда бўлган ижобий жиҳатларни кўра билиш ва уларни янада ривожлантириш (одамлар ва ҳайвонларга бўлган меҳр, меҳнатсеварлик, самимийлик, тўғрисузлик, кўнгли тозаллик, виждонлилик ва.ҳ.к.з.).

Талабалар билан фацитив усулда ишлашда юқорида келтирилган асослар билан бир қаторда уларнинг ўқиш жараёнидаги хусусиятларига ҳам эътибор бериш талаб этилади:

–талабанинг диққатининг ўзига хослиги (диққатнинг барқарорлиги ёки беқарорлиги);

–талабанинг тафаккури қандайлиги (сезгирлиги, идрок даражаси, вақтни ҳис эта олиши);

–талабадаги ижодий жиҳатлар (тасаввурининг образлилиги, фантазияси ёркинлиги, орзуларининг оригиналлиги, истакларининг реаллиги);

–талаба хотирасининг ўзига хослиги (хотиранинг кучлилиги ёки кучсизлиги, феноменал хотира);

–талабанинг мустақил ишлаш имкониятлари (ишни тушуниши, фахми, қўнимли – сабрли бўлиши, ишни ҳалол покиза қилиши, ишни охиригача етказа олиши).

Талабанинг руҳий ҳолати унинг ўқитувчига нисбатан очилиши даражасини белгилаб беради. Унда эса қуйидагиларни кузатиш мумкин бўлади:

–талабанинг мулоқотга кириша олиши билан боғлиқ жихатлар (ийманиш, уятсираш, ишонмаслик, бегонасираш ва.х.к.з);

–талабадаги юмор ҳисси даражаси билан боғлиқ жихатлар (хушчақчақлиги ёки жиддийлиги, самимийлиги ёки масхарабозлиги, эркинлиги ёки қисилганлиги ва.х.к.з.);

–талабанинг ҳиссий ҳолати билан боғлиқ жихатлар (кайфияти, гап оханги, аффект ҳолатлари ва талабадаги стресслар);

–талабанинг ишонч ҳисси билан боғлиқ жихатлар (талабанинг ўзига, ота – онасига, ўқитувчисига, ўртоқларига ва ҳатто бегона кишиларга бўлган ишончи);

–талабанинг ташкилотчилик ва ташаббускорлик жихатлари (гуруҳ талабаларини уюштира олиши ва ўзига эргаштира олиши);

–талабадаги ирода жихатлари (дадиллик, тўсиқлардан ҳайиқмаслик, ўзини қўлга ола билишлиги);

– талабадаги интизом жихатлари (талабанинг интизом даражаси – паст, ўртача ёки юқори даражадаги интизоми).

Фацитатив усулда ишлашда ўқитувчи даставвал очик чехрала, сузи ёкимли, самимий, меҳрибон ва ишонч қозонадиган намунали бўлиши талаб этилади. Бу сифатларсиз ўқитувчининг ушбу йўналишдаги барча ҳаракатлари зое кетади.

Таълим қуйидагича ташкил этилади: ўқитувчи гуруҳ жамоаси ёки алоҳида талаба олдида турган мақсад ва вазифаларни шакллантиришга ёрдам беради, кейин эса талабаларни муаммони ечишга стимуллаштирадиган эркин ва тазйиксиз муҳитни яратади. Бу ўринда ўқитувчи қуйидагиларга амал қилиши керак бўлади:

- самимий бўлиш, ўз фикр ва ҳиссиётларини очик ифодалай олиш;

-талабаларга нисбатан, уларнинг имкониятлари ва қобилиятларига нисбатан тўла ишончни намоёйиш этиш;

-эмпатия кўрсатиш, яъни ҳар бир талабанинг ҳиссиётлари ва кечинмаларини тушуниш.

Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, таълимнинг фацитаторлик услубида талабалар университетни жуда камдан-кам қолдирадilar, ўз-ўзини позитив баҳолай олади, таълимда прогрессив ривожланишга эришадilar, уларда предметлар билан боғлиқ муаммолар кам бўлади, уларда тафаккур ва ижодий фаоллик юқори даражада ривожланган бўлади. (Бу ҳақида Карл Роджерс ва Джейром Фейербергларнинг “Ўқиш эркинлиги” номли асарида атрофлича маълумот олиш мумкин.)

Кейинги тушунча – “тьютор”, инглиз тилидан таржима қилганда “устоз, тарбиячи, репититор” деган маънони билдиради. Замонавий педагогикада тьютор – бу ўқитувчи-маслаҳатчи, координатор демакдир. Унинг мақсади – талабанинг, унга қулай бўлган тартибда, дарс давомида, билим ва малакаларни максимал даражада мустақил ўрганишига асосланган таълим муҳитини яратиш. Шу билан бирга ўқитувчи талабаларга ўқув материалдан, интернетдан, ўзларининг амалий тажрибаларидан самарали фойдаланишлари учун ёрдам беради. Шу тариқа билимлар талабаларнинг фаоллиги, уларнинг фаолияти ва амалиёти орқали эгалланади. Тьюторнинг координацияловчи иши муаммони қўйиш, мақсад ва вазифаларни белгилаш, уни амалга ошириш учун ҳаракат дастурини тайёрлаш, иш натижаларини таҳлил қилишга қаратилади. Тьютор мустақил иш жараёнида талабаларга маслаҳат беради, уларни қўллаб-қувватлайди. Шу билан бир қаторда у шундай самарали ижодий муҳитни яратадики, унда талабанинг ҳар қандай фикри ва ғоясини танқид қилиш, ўз нуктаи назари ва тадқиқот стратегиясини ўтказишга йўл қўйилмайди. Тьютор эшита олади ва талаба фикрларидаги муҳим ўринларни ажратиб кўрсата олади. Ўқитувчи талабаларни маълумотли ахборотлар, йўналтирувчи саволлар, маслаҳатлар билан йўналтирадики, бунда унинг ташкилотчилик роли таълимий ролидан устунлик қилади. [3;4;]

Тьютор томонидан координациялаштирилган ўқув-билув фаолияти талабаларда қуйидаги сифатларни шакллантиришга ёрдам беради: ташаббускорлик, очиклик, кузатувчанлик, ижодий ва интеллектуал фаоллик, ностандарт қарор қабул қила олиш

қобилияти, танқидий тафаккур, катталарнинг тажрибасини кадрлаш ва диққат билан муносабатда бўлиш, оптимизм, толерантлик.

Эътибор берган бўлсангиз, тьюторнинг бажарадиган иши фацитаторники билан ўхшаш. Фақат бир жиҳати билан фарқ қилади: фацитаторликда ижобий, стимуллаштирувчи ўқув жараёни муҳитини яратишга урғу берилади, тьюторликда эса ташкилий-координацияловчи ҳолатларга эътибор қаратилади. Ўқитувчининг юқорида айтиб ўтилган роллари талабада кўркув уйғотмайди, унинг кадр-қимматини пасайтирмайди, аксинча, унда эркинлик ва масъулиятлиликни тарбиялайди, юқори даражада онглилик, жасурлик каби фазилатларни шакллантирадики, бу бизнинг жамиятимизда жуда муҳим саналади.

Демак, талабалар ижтимоий фаоллигини такомиллаштириш жараёнининг методик таъминоти узлуксиз таълим тизимида юқори поғонани ифода этиб, инновацион жараён сифатида жамиятнинг педагог ходимлар касбий компетентлигига кўядиган талаблари ва уларнинг шахсий эҳтиёжларини таъминлаш, мотивларини чуқурлаштириш, индивидуал хусусиятларини эътиборга олиш, касбий фаолиятларига қулай шароитлар пайдо қилишни назарда тутди. Шунингдек, фацитаторлик ва тьюторлик фаолиятларини йўлга қўйиш, муайян вазиятларда педагогларнинг шахсий тажрибалари асосида мақбул қарорларни мустақил қабул қилиш, рефлексив қобилиятларини ривожлантириш, ижобий ўзаро таъсир учун мақбул муҳит яратиш, пировард натижада таълим сифати ва самарадорлигига эришишни таъминлайди.

Олий таълимда талабалар ижтимоий-гуманитар фанларни (фалсафа, маданиятшунослик асослари, тарих, иқтисодий география, демократик жамият қуриш асослари, ҳуқуқ асослари, чет тиллари ва жаҳон адабиёти, диншунослик, тил ва адабиёт ва бошқалар) ўрганиш орқали ижтимоий ҳаёт воқеа-ҳодисаларини тўғри англаб етсалар, тасвирий санъат, мусиқа каби фанлари эса маънавий-ахлоқий ва эстетик дид ва қарашларнинг таркиб топишига ёрдам беради.

Хулоса қилиб айтганда, Олий таълим тизимида педагогик неология асосида талабалар ижтимоий фаоллигини такомиллаштиришда:

1) ижтимоий-сиёсий қарашларда яхлит бир тизим сифатида етакчи тушунчаларини ажратиб олиш;

2) ўқув фанларида ижтимоий фаоллик мазмуни қай даражада эканлигини аниқлаб бериш (ўқув предметлари ва ёш хусусиятлари жиҳатидан);

3) олий таълим тизимида ўрганиладиган гуманитар фанлар орқали ижтимоий фаолликнинг умумназарий асослари, дунёнинг моддийлиги ва ўзгариб туриши, жамият ва табиатнинг ривожланиш қонуниятлари ҳақида ижтимоий маданий маънавий таракқиётининг умумий қонунлари, уларни ҳаракатга келтирувчи кучлар, инсоннинг маданий-тарихий жараёнда ҳамда ижтимоий фаоллик соҳасида тутган ўрни ҳақида тўлиқ тушунчага эга бўлишлари муҳим аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1. Куронов М.Қ., Курбониезова З.Қ. Ижтимоий педагогика. – Т.: 2003. – 48 б

2. Эгамбердиева Н.М. Ижтимоий педагогика. Дарслик. Т.: А.Навоий номидаги Миллий кутубхона нашриёти, 2009. - 232 б

3. Мусурманова О. ва бошқалар. Педагогик атамалар луғати. / ўзбек, рус, инглиз тилларида / Т.: “TURON - IQBOL”, 2019. 844

4. Мусурмонова О. Педагогик технологиялар – таълим самарадорлиги омили; монография / Т.: “Yoshlar nashriyot uyi”, 2020. 184

5. Ғозиев Э. Тафаккур психологияси (Дорилфунун талабалари учун қўлланма) -Т.: Ўқитувчи, 1990.-184 б

6. Қаҳҳоров С. Ўқувчилар фаолиятини даврий бошқариш //Ж. Педагогик маҳорат. 2003. 2-сон. –Б. 23–27.

7. Эгамбердиева Н.М. Маданий–инсонпарварлик ёндашув асосида талабаларни шахсий ҳамда касбий ижтимоийлаштириш назарияси ва амалиёти. (педагогика олий таълим муассасалари мисолида) Пед.ф.д-ри дисс Т.: 2010 -24 б

8. <https://www.google.com/search>